

Cruiseschepen en dingen die wel of niet voorbij gaan (deel 1)

Op de Noordzee vlak voor de kust liggen de cruiseschepen rond hun anker te dobberen wegens gebrek aan klandizie. Er wil en er kan nu geen passagier aan boord. De minimaal noodzakelijke bemanning voor het schip is aan boord gebleven. Verder liggen de schepen volstrekt doelloos te wachten op vervlogen tijden. De tijden waarin zonder mensen af en aan de wereldzeeën doorkruisten. De vraag is wanneer deze tijd weer komt.

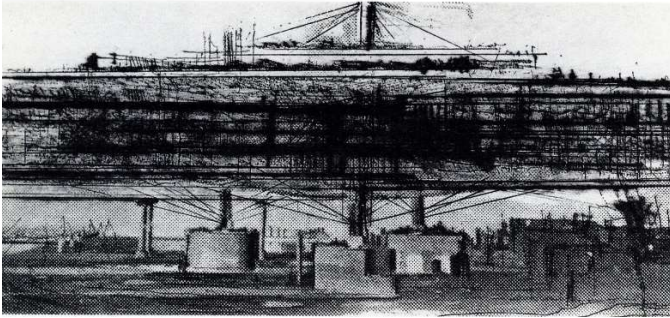
Erik van Lieshout, Untitled, 2020

Een analogie met de kantoorkolossen ligt voor de hand. Deze gebouwen staan (vrijwel) leeg. Een handje vol facilitaire medewerkers houdt zich bezig om de basis in stand te houden. Het wachten is op de terugkeer van de medewerkers. Wachten op vervlogen tijden. Wachten op vervlogen tijden is volstrekt zinloos. De woorden zeggen het al. Vervlogen tijden komen niet meer terug en zouden ook niet meer terug moeten komen.

Als je terugkomt op kantoor is het de vraag wat je dan eigenlijk op kantoor komt doen. Ook is het de vraag of het kantoor van 10 verdiepingen of meer voor de lange termijn nog wel wenselijk is. Een volgende pandemie zal zich zeker nogmaals aandienen, net als dierziekten dat in de afgelopen decennia hebben gedaan. Daar is geen ontkomen aan. De kantoorgebouwen waren altijd al een onding in het oog voor de leefbaarheid in de stad. Ook zonder Corona al gebouwen die gelet op de totale beschikbaarheid maar een beperkt gebruik kennen. Het is tijd de ogen te openen voor het onhoudbare mono-cultuurmodel dat kantoorkolos heet.

Onlangs zag ik, op weg naar de Kunstkapel in Amsterdam (een tijdelijk leegstaand onderdeel van een St. Nicolaasschool nu in gebruik als restaurant en expositieruimte), de aan de ZuidAs gelegen de Valley in aanbouw. De Valley is ontworpen door MVRDV als gebouw voor werken, wonen en ontspanning. Het is of wordt een welkome afwisseling van de monocultuur zoals die op de rest van de ZuidAs overheerst.

Het deed me denken aan New Babylon (1959-1974) van Constant Nieuwenhuis. Door een nieuwe balans tussen werk en vrije tijd krijgen mensen meer ruimte voor zelfontwikkeling, aldus Nieuwenhuijs. Deze ontwikkelingen maakten volgens Nieuwenhuis een nieuwe inrichting van de wereld noodzakelijk. Met zijn utopische New Babylon creëerde hij een ideale wereldwijde stad van de toekomst waarin dynamiek centraal staat en waar 'verticaal' geleefd wordt. Nieuwenhuis gaat uit van een alternatieve, volledig geautomatiseerde maatschappij, waarin arbeid overbodig is geworden. Hierdoor is de mens, de Homo Ludens, is vrij om zich volledig te richten op het ontwikkelen van creatieve ideeën.

New Babylon, Constant Nieuwenhuys 1959-1974

Valley, artist impression architect MVRDV

De Valley heeft veel weg van New Babylon: Gaat de Valley terug naar de dingen die al voorbijgegaan waren? Of was Constant Nieuwenhuis gewoon zijn tijd ver vooruit? En is New Babylon eigenlijk nog nooit geweest en daarmee ook nog niet voorbijgegaan.

Met de Corona-pandemie lijkt de tijd aan gebroken voor een goede reflectie op de gebouwde omgeving. Een reflectie die overigens ook al nodig was voor de energie-transitie en de klimaatcrisis. 90% van de omgeving is wel al gebouwd. Gaan we op voor een grote transformatie voor de Homo Ludens?